

YAZAR ADI-SOYADI: Kâmil BİRCAN

BAŞLIK: KRUVAZİYER YOLCU TAŞIMACILIĞI KAPSAMINDA KRUVAZİYER LİMANLARIN ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ALTERNATİF LİMAN ÖNERİSİ.

ÖZET

Kruvaziyer yolcu taşımacılığı, Türkiye’de son yıllarda önem kazanmış bir turizm sektörüdür. “Türkiye Turizm Stratejisi Hedefleri” bildirisinde, kruvaziyer limanlarının sayısının artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Kruvaziyer turizmi hem doğrudan hem de dolaylı olarak ülke gayri safi milli hasılasına (GSMH) katkıda bulunmaktadır. Türkiye kruvaziyer limanlarında ve hinterlandlarında yaratılan ekonomik katma değerler büyük bir pazarın varlığını göstermektedir. Bu nedenle, kruvaziyer limanlarının etkin hizmet üretebilmeleri için çaba sarfetmek ve işletmecilerini doğru belirlemek gerekmektedir. Türkiye kruvaziyer turizm gelirlerinin artmasına yönelik hedeflerin gerçekleşmesine bilimsel katkı sağlamak amacıyla, işletmecilik açısından uygun liman belirlemesi yapmak üzere bu tez hazırlanmıştır.

Tez çalışmasında, turizmin genel tanımlaması yapılarak turizm olgusu içindeki kruvaziyer turizmin tanımı, önemi, yeri, gelişimi ve unsurları değerlendirilmiştir. Kruvaziyer turizmin iki ana bileşimi olan kruvaziyer gemi ve kruvaziyer limanı kavramları hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Etkinlik kavramı ve veri zarflama analizi hakkında kapsamlı açıklamalar yapıldıktan sonra Türkiye’deki kruvaziyer limanlar, bölgesel dağılımlarına, işletme haklarına ve yolcu türlerine göre karşılaştırılmıştır. Analizlerde Türkiye kruvaziyer limanlarının 2012 yılı verileri dikkate alınarak, çıktıya yönelik BCC modeli ve çıktıya yönelik CCR modeli kullanılmıştır. DEA Solver paket programı ile gerçekleştirilen analizde kruvaziyer limanlarına ilişkin toplam etkinlik, teknik etkinlik ve ölçek etkinliği değerleri hesaplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda, Kuşadası, İzmir-Alsancak ve İstanbul-Salıpazarı kruvaziyer limanlarının etkin oldukları görülmüştür.

Çalışma sürecinde, “Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı”nda yer alan, iyileştirilmesi veya yeni kurulması hedeflenen onbir kruvaziyer limanına ilişkin turistik

çekicilik faktörleri temelinde, bu alanda çalışan akademisyenlere, politikacılara ve liman yöneticilerine, 'çekicilik faktörlerinin ağırlıklandırma puanlaması' yaptırılmıştır. Ayrıca, onbir limandan hangisi/hangilerinin turistik çekicilik faktörleri açısından öne çıktığını belirlemek için anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucunda, ağırlıklı ortalamalara tek yönlü varyans analizi ve post hoc tukey hsd testi uygulanmıştır.

Çalışmalar sonucunda, Kuşadası, İzmir-Alsancak, İstanbul-Salıpazarı kruvaziyer limanlarının etkin oldukları ve bu limanların buldukları çevrenin turistik çekicilik faktörleri açısından cazibe merkezi olduğu saptanmıştır. Bundan dolayı, söz konusu limanlar baz alınarak alternatif yeni çekim alanları yaratmak için Haydarpaşa, Zeytinburnu, Didim ve Üçkuyular'a kruvaziyer limanları kurulması öngörülmüştür.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kruvaziyer Yolcu Taşımacılığı, Kruvaziyer Limanlar, Etkinlik Kavramı, Kruvaziyer Limanı Etkinliği, Veri Zarflama Analizi (VZA)